

No 113 (113) (2023)

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields.

Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month.

Frequency: 24 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal.

Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)
- Gál Jenő - MD, assistant professor of history of medicine and the social sciences and humanities (Budapest, Hungary)
- Borbély Kinga - Ph.D, Professor, Department of Philosophy and History (Kosice, Slovakia)
- Eberhardt Mona - Doctor of Psychology, Professor, Chair of General Psychology and Pedagogy (Munich, Germany)
- Kramarchuk Vyacheslav - Doctor of Pharmacy, Department of Clinical Pharmacy and Clinical Pharmacology (Vinnytsia, Ukraine)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ-ВИКОНАВЦІВ У ПРОЦЕСІ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**Овчаренко Н.А.***доктор педагогічних наук,
професор кафедри методики музичного виховання,
співу та хорового диригування
Криворізького державного педагогічного університету***THE FORMATION THE AETHETIC VALUES OF THE FUTURE MUSICIANS-PERFORMERS IN THE PROCESS OF INTERPRETATING ACTIVITY****Ovcharenko N.***Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor of the department in methodology of musical education,
singing and choir conducting
in Krivoy Rog State Pedagogical University
DOI: [10.5281/zenodo.7956152](https://doi.org/10.5281/zenodo.7956152)***Анотація**

У статті висвітлено актуальне питання сучасної музичної освіти – формування естетичних цінностей майбутніх музикантів-виконавців у процесі інтерпретаційної діяльності. Метою статті є обґрунтування теоретичних аспектів формування естетичних цінностей майбутніх музикантів-виконавців у процесі виконавської-інтерпретаційної діяльності. За результатами дослідження виявлено комплекс естетичних цінностей вокального мистецтва, а також те, що широкий простір для формування естетичних цінностей майбутніх музикантів-виконавців в процесі інтерпретаційної діяльності створює українська вокальна музика початку ХХІ століття

Abstract

The article is about the actual issue of the modern music education and the formation of the aesthetic values in the future musicians-performers in the process of the interpretation. The purpose of the article is substantiating of the theoretical aspects in the formation of aesthetic values of future musicians-performers in the process of performance and interpretation. The complex of aesthetic values of the vocal art was revealed due to the results of the research, as well as the fact that Ukrainian vocal music of the beginning of the 21st century creates a wide space for the formation aesthetic values of the future musicians-performers in the process of interpretation activity.

Ключові слова: естетична культура, естетичні цінності, інтерпретаційна діяльність, музично-виконавська діяльність, музична інтерпретація, музична освіта, вокаліст- виконавець.

Keywords: aesthetic culture, aesthetic values, interpretative activity, musical performing activity, musical interpretation, musical education, musicians-performer.

Вдосконалення професійної підготовки музикантів-виконавців, у значній мірі, від спрямованості освітнього процесу на формування в них естетичної культури, що передбачає привласнення студентами естетичних цінностей музичного мистецтва та опанування здатністю сприймати, осмислювати, творити прекрасне в мистецтві й музично-педагогічній діяльності.

Питання формування естетичної культури, естетичних цінностей майбутніх фахівців сфери мистецької освіти досліджували вітчизняні вчені Г. Падалка, В. Томашевський, Г. Сотська та ін. Особливості інтерпретаційної діяльності музикантів-виконавців висвітлено в працях В. Москаленко, О. Самойленко, Л. Шаповалової, С. Шипа та ін. Разом з тим, вплив інтерпретаційної діяльності на формування естетичних цінностей майбутніх музикантів-виконавців потребує теоретичного обґрунтування.

Мета статті – обґрунтувати теоретичні аспекти формування естетичних цінностей майбутніх вокалістів-виконавців у процесі виконавсько-інтерпретаційної діяльності.

У наукових працях з філософії, психології, педагогіки глибоко досліджено й обґрунтовано сутність естетичної культури особистості та акцентовано на тому, що зазначене явище спроможне змінювати дійсність за законами Цілісності, Краси, Гармонії, Досконалості. Слушною є наукова позиція В. Томашевського, який дійшов висновку, що естетична культура це «духовно-функціональне утворення особистості, яке забезпечує естетичне ставлення до навколишньої дійсності та її освоєння за законами краси у процесі професійної діяльності. Естетична культура акумулює в собі досвід пізнання естетичних цінностей, усвідомлення їх ролі і значення в життєдіяльності людей, бачення перспективи і необхідності освоєння дійсності за законами краси» [5, с. 23]. У такому контексті Г. Сотська зазначає, що естетична культура вчителя входить до складових його професійної культури та забезпечує повноцінне сприйняття і розуміння прекрасного в мистецтві і дійсності [4, с. 31]. Митець виступає носієм, транслятором і творцем естетичної культури і спроможний до самореалізації та творчого самовираження в педагогічній діяльності.

Сьогодні особливо актуальною є думка Г. Падалки в руслі вітчизняної музично-педагогічної освіти, що до головних ознак сформованої естетичної культури фахівця музичних дисциплін слід віднести вміння будувати педагогічну діяльність у відповідності до соціально значущих естетичних норм досконалості й краси; до структури провідних компонентів зазначеного явища необхідно включити: широкий естетичний кругозір у поєднанні з розвинутою емоційною сферою, вміння зв'язати педагогічні дії з еталонами прекрасного, почуттям міри, інтуїцією та навичками управління власним творчим самопочуттям [3].

Комплекс естетичних цінностей сфери мистецтва і музичного мистецтва складає основу естетичної культури майбутніх музикантів-виконавців. Особливо велике значення у набутті естетичної культури майбутніми музикантами-виконавцями, зокрема вокалістами, має вокальне мистецтво, з приналежними саме йому естетичними цінностями. Ми відносимо до естетичних цінностей вокального мистецтва: досконалість вокальної школи, техніки співу, артистизму, вокально-сценічного виступу, інтерпретації; красу авторського вокального твору, народної пісні, мелодії і словесного тексту, співацького голосу; гармонію між художнім смислом вокального твору і його формою тощо.

Значний вплив на формування естетичних цінностей майбутніх музикантів-виконавців має інтерпретаційна діяльність. За доречної думки Т. Підварко, інтерпретація творів залежить від різноманіття фантазії та навичок за допомогою яких можна реалізувати ту чи іншу ідею, задум, а інтерпретація творів безпосередньо зароджується в процесі роботи над ними. Разом з тим, інтерпретація продовжує створюватися під час підготовки до концертних виступів та самих виступів, оскільки на сцені в талановитого співака активізуються творчо-інтуїтивні процеси, що супроводжуються загостренням чутливості й емоційності у відчутті музики.

Яскравість музично-виконавської діяльності фахівця-музиканта знаходиться у прямій залежності від його вміння здійснити виконавську інтерпретацію, що передбачає, найперше – тлумачення художніх «смишлів», які закодовані автором музичного твору, через здійснення аналізу його жанрово-стильових особливостей, музичної мови, засобів музично-виконавської виразності тощо.

О. Ляшенко О., Л. Лабінцева зазначають, що виконавська інтерпретація передбачає вдосконалення виконавських навичок, добір виконавських прийомів, що розкривають логіку художнього мислення композитора, детальне освоєння технічних і музично-естетичних завдань, при формуванні в свідомості студента цілісного музичного образу та самоаналіз свого виконання.

У дослідженні В. Іваної, присвяченому музичній інтерпретації в контексті розвитку світового мистецтва акцентується увага на майстерності виконавця-інтерпретатора, що передбачає за думкою науковця [4]: розуміння процесу розвитку музичного твору як розгортання цілісної музичної картини у

часі; усвідомлення виконавцем функцій частин музичної форми та його образної структури; наскрізний розвиток і його динамічний план; відчуття ритму форми, її внутрішніх пропорцій; роль динаміки і темброво-інструментальних засобів у досягненні музичної образності; відчуття завершеності музичного процесу; поєднання виконавських традицій та індивідуальної інтерпретації, як умова наповнення слухачького інтересу емоційними відчуттями виконавця.

Під час створення інтерпретації стимулюється формування естетичних цінностей майбутніх музикантів-виконавців, оскільки у процесі осягнення душі твору неможливо пройти мимо краси мелодії, гармонії, поетичного тексту, цілісності форми, досконалості музичної мови тощо. Однак, побачити й почути красиве може тільки той, хто націлений на сприймання художніх текстів і велике значення для натхнення на створення і втілення виконавської інтерпретації музичного твору має музичний репертуар.

Широкий простір для формування естетичних цінностей майбутніх вокалістів-виконавців в процесі інтерпретаційної діяльності створює українська вокальна музика початку ХХІ століття, з притаманними їй національними фольклорними інтонаціями, використанням світової й вітчизняної музичної традиції, полістилістики й поліжанровості. Українські романси, пісні, створені сучасними композиторами Г. Гаврилець, Л. Дичко, В. Сильвестровим, М. Скориком, Є. Станковичем, Б. Фільц та ін. одухотворені й вражають красою, досконалістю, неповторністю.

Жанр солоспіву особливо був близьким видатній українській композиторці Богдані Фільц, авторці понад півсотні камерно-вокальних творів. У творчості композиторки, за думкою М. Загайкевич, «виразно окреслилася винятковість її індивідуального музичного письма, щедра мелодичність, розуміння природи вокалу, уміння стисло й емоційно концентровано розгортати музичну думку» [1, с. 5]. Поєднання красивої мелодії з обраним поетичним текстом, багатобарвність музичного супроводу, яскравість образів солоспів створюють гармонійний світ вражень і почуттів, який розкривається в камерно-вокальних циклах Б. Фільц. До одного з типових прикладів досконалості камерно-вокального доробку авторки можна віднести вокальний цикл на слова Ліни Костенко «Калина міряє коралі», структуру якого складає п'ять солоспівів, дещо контрастних за характером, а саме: «Не час минає», «Самі на себе дивляться ліси», «Калина міряє коралі», «Спинюся я і довго буду слухать», «Дощі програють по городах гаму».

У першому лірико-філософському творі «Не час минає», присвяченому великому українському Композитору і Вчителю Б. Фільц – Л. Ревуцькому, сконцентрована і сплетена воедино поетична й музична думка щодо швидкоплинності людського життя. Твір пронизаний вишуканою мелодикою, наповненою народним колоритом, мовними інтонаціями, імпровізаційністю. Другий живописний со-

лоспів «Самі на себе дивляться ліси» вражає і занурює наспівною мелодією та поетичним текстом в світ пейзажної лірики, насолоди від краси природи: «самі на себе дивляться ліси, розгублені од власної краси», «стоїть березонька як в іскрах золотих». «Калина міряє коралі» є центральним твором циклу, який знову повертає до думки що людське життя – це божевільне раллі, яке швидко пролітає. Контрастом до нього виступає вічність природи, оскільки незважаючи ні на що «калина міряє коралі». У повній відповідності до тексту твору розгортається стрімка красива мелодія твору, яка зупиняється тільки на словах: «Питаю в долі, а, що далі?». Четвертий солоспів – музично-поетична картина природи, аромат якої можна почути і відчутти в натхнених музичних інтонаціях та словах «спинюся я і довго буду слухать, як бродить серпень по землі моїй», «як пахне степом деревій». Закінчує цикл життєстверджуючий твір «Дощі програють по городах гаму» про прихід весни, пташку, яка заспіває голосно. Музичний супровід створює картину веселого весняного дощу в першій і третій частині твору та – містичного настрою у другій, який навіть мають слова «засяють ночі зорями жасминно, а срібний дощ підніме жалюзі». Тож, весь цикл об'єднаний роздумами про буття людини, вічність краси оточуючого світу та ствердженням нового життя, що блискуче, натхненно, тонко змальовано музичними фарбами талановитою композиторкою Б. Фільц, про який О. Німелович влучно написав: «Вокальний цикл Б. Фільц «Калина міряє коралі» на слова Л. Костенко з яскравою мелодійністю і співучістю в поєднанні з філігранністю у галузі форми і фактури, витонченістю і виразністю фортепіанного акомпанементу, опорі на народнопісенний матеріал, глибоким синтезом поетичного тексту і музики, матиме вагоме значення в розвитку українського вокального і фортепіанного концертного репертуару й стане доброю підмогою у справі виховання молодого покоління вокалістів і піаністів-виконавців» [2].

Ознайомлення і вивчення української вокальної музики початку ХХІ століття, вокально-камерної творчості Б. Фільц і, зокрема, її вокального циклу «Калина міряє коралі» на слова Л. Костенко, буде збагачувати естетичний світогляд, формувати естетичні цінності майбутніх виконавців.

Отже, у статті розкрито результати теоретичного дослідження питань формування естетичних

цінностей майбутніх музикантів-виконавців у процесі виконавсько-інтерпретаційної діяльності. До естетичних цінностей вокального мистецтва віднесено: досконалість вокальної школи, техніки співу, артистизму, вокально-сценічного виступу, інтерпретації; красу авторського вокального твору, народної пісні, мелодії і словесного тексту, співацького голосу; гармонію між художнім смислом вокального твору і його формою тощо. Окреслено, що широкий простір для формування естетичних цінностей майбутніх вокалістів-виконавців в процесі інтерпретаційної діяльності створює українська вокальна музика початку ХХІ століття

Список літератури

1. Загайкевич М. (2020). Симбіоз поезії і музики у творчості Богдани Фільц. Збірник наукових статей на пошану заслуженого діяча мистецтв України, композиторки, кандидата мистецтвознавства Богдани Фільц / Редактор-упорядник В. Кузик. Київ: ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України, 5.
2. Іванова В. Л. (2017). Музична інтерпретація в контексті розвитку світового мистецтва. Наукова праця. Педагогіка. 279 (291), 136–140.
3. Ляшенко О. (2015). Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Наукові записки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 139, 83–87.
4. Німелович О. (2014). «Калина міряє коралі» слово про вокальний цикл Богдани Фільц на слова Ліни Костенко. Дрогобич: Посвіт, 3–9.
5. Падалка Г. М. (1991). Естетична культура майбутніх учителів та умови її формування. Вища і середня педагогічна освіта. Київ, 15, 56–61.
6. Підварко Т. О. (2017). Інтерпретація музичних творів важлива складова виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва: монографія. Science, research, development. Pedagogy, 40–42.
7. Сотська Г. (2013). Сутність поняття «Естетична культура вчителя»: теоретичний аспект. Імідж сучасного педагога. 7, 28–31.
8. Томашевський В. В. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах: (автор. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2020.